

SOCIAL AND HUMAN SCIENTIFIC

Helvacı, F. (2018). "Öğrenci Görüşlerine Göre Ortaokulların, Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkililik Düzeyleri: Ankara İli Örneği", R&S - Research Studies Anatolia Journal, Vol:1, Issue:2; pp:269-280

Anahtar Kelimeler: Ortaokul, Etkili Okul, Akademik Başarı

Keywords: Secondary School, Effective School, Academic Achievement

Makale Türü: Araştırma Makalesi

**ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE ORTAOKULLARIN, ÖĞRENCİLERİN
AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİLİLİK DÜZEYLERİ: ANKARA İLİ ÖRNEĞİ***
The Effectiveness Levels of Academic Success in Students Secondary School by Student Views: Ankara Provincial Example

Figen HELVACI

Milli Eğitim Bakanlığı, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, Beşevler/Ankara,
figen24helvacı@gmail.com Ankara/Türkiye

Makale Geliş Tarihi
11.07.2018

Revize Tarihi
15.07.2018

Yayınlanma Tarihi
30.07.2018

ÖZ

Bu araştırmanın genel amacı, öğrencilerin görüşlerine göre Ankara'daki ortaokulların, etkili okulun 11 boyutuna ilişkin (öğretimsel liderlik, açık vizyon ve misyon, güvenli ve düzenli bir çevre, olumlu okul iklimi, yüksek beklentiler, düzenli izleme ve değerlendirme, temel beceriler, öğrenme olanakları (fırsatları), aile ve toplum katılımı, mesleki gelişim, öğretmen katılımı) etkililik düzeylerinin saptanmasıdır. Bu araştırma "tarama modeli"nde yapılacak nicel bir çalışmadır. Bu çerçevede örnek olarak seçilen kamu ortaokullarının, etkili okulların 11 karakteristik özelliğine sahip olma düzeyleri, Ankara Üniversitesi Okul Geliştirme Ekibi tarafından geliştirilen "Yüksek Performanslı Ortaokulların Ayırt Edici Dokuz Özelliği Tarama Ölçeği" adlı veri toplama aracı etkili okulların 11 karakteristik özelliğini ölçecek şekilde geliştirilerek belirlenmeye çalışılmıştır. 2017-2018 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullarda öğrenim gören 5.6.7.8. sınıf seviyesindeki 147 öğrenciye uygulanmıştır. Bu çalışmada, genel olarak uygulanan teorik araştırma ve değerlendirme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma, ortaokul öğrencilerinin demografik özelliklerini belirleyen 3, etkili okul (öğrenci görüşleri) ölçeği 62 soru olmak üzere toplamda 65 sorudan oluşmaktadır. Örnek olarak seçilen kamu ortaokullarının etkili okulların on bir karakteristik özelliğine sahip olma derecesine ilişkin öğrencilerin örnek olarak seçilen okullar hakkındaki genel algıları arasındaki fark F testi ile saptanmıştır. Araştırmadaki manidarlık testlerinde sınıma. 05 düzeyinde yapılmıştır.

ABSTRACT

The general aim of this research is to find out how the secondary schools in Ankara can be used for the 11 dimensions of effective school (instructional leadership, open vision and mission, safe and orderly environment, positive school climate, high expectations, regular monitoring and evaluation, basic skills, learning opportunities (opportunities), family and community involvement, professional development, teacher involvement). This research is a quantitative work to be done on the "screening model". The data collection tool called "High Performance Middle School Differentiating Nine Feature Screening Scale" developed by the Ankara University School Development Team has been developed to measure the 11 characteristic characteristics of effective schools and to determine the 11 characteristic characteristics of selected public middle schools in this frame. In the 2017-2018 academic year, students studying in secondary schools attached to the Ministry of National Education. 147 students at the class level were applied. In this study, generally applied theoretical research and evaluation method is used. The study consists of 65 questions in total which consists of 3 questions which determine the demographic characteristics of middle school students and 62 questions which are effective school (student opinion) scale. For example, the difference between the general perceptions of students selected for selected schools on the degree that selected public secondary schools have eleven characteristic characteristics of effective schools is determined by the F test. Testing in the test of relevance in the research. 05 level.

* Bu çalışma Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı bitirme projesi olarak kabul edilmiştir.

1. GİRİŞ

Türkiye’de son yıllarda, toplumun her kesiminden eğitim sistemine ve dolayısı ile okullara yönelik eleştiriler her geçen gün artmaktadır. Bu eleştirilerin temel noktaları arasında, öğrencilerin sınavlarda gösterdiği akademik performanslarının düşük olması ve verilen eğitimin öğrencilerin kişisel ve sosyal gelişimlerinin yeteri kadar desteklememesi sayılabilir. Bu durum başta eğitim yöneticileri olmak üzere öğretmenleri ve öğrencileri kaygılandırmaktadır. Okul yönetimi, öğrencilerin akademik performanslarının yüksek olmasını önemsemektedir. Oysa öğrencilerin kişisel ve sosyal gelişimleri, en az akademik performansları kadar önemlidir.

Etkili okul ile ilgili anlayışımız, dünyadaki bilimsel, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmelere paralel olarak değişmektedir. Bir okulun iyi ya da etkili olarak nitelendirilmesi, çoğu kişi tarafından okulun bir üst öğrenim kurumuna geçişte yapılan sınavlarda göstermiş olduğu yüksek akademik başarıya bağlanmaktadır. Ancak akademik başarının etkili okulların göstergelerinden yalnızca biri olduğu söylenebilir. Etkili okulların bir yandan öğrenciye bilmediklerini öğretirken, diğer yandan da öğrenciye gelecek yaşamında ihtiyaç duyacağı beceri, tutum ve davranışları kazandırmaya çalışan okullar oldukları belirtilebilir. Bu bağlamda toplum, az önce sayılan gelişmelere paralel olarak okullardan, öğrencilerin yaşamlarının gelecek dönemlerinde gereksinim duyacakları bilgi, beceri, tutum ve davranışları onlara kazandırmalarını bekledikleri belirtilebilir. Bu beklentilerin gerçekleşme derecesi ise okulların etkili okul özelliklerine ne kadar sahip olduklarına bağlıdır.

Bu araştırmada; Etkili okulun (bağımlı değişken) 11 alt boyutu olan “Paylaşılmış Vizyon Ve Hedefler, Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeylerine İlişkin Yüksek Beklentiler, Profesyonel Liderlik, Gelişimin Gözlenmesi, Amaçlı Öğretim, Öğrenme Ve Öğretime Odaklanma, Öğrenen Örgüt, Öğrenme Ortamı, Okul- Aile- Toplum İşbirliği, Olumlu Destek, Öğrenci Hak ve Sorumlulukları” na ve Akademik Başarıya (bağımlı değişken) cinsiyet, ilçe ve sınıf gibi demografik değişkenlerin (bağımsız değişken) etki düzeyleri incelenmiştir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma “tarama modeli”nde yapılacak nicel bir çalışmadır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2009). Bu çerçevede örnek olarak seçilen kamu ortaokullarının, etkili okulların 11 karakteristik özelliğine sahip olma düzeyleri, Ankara Üniversitesi Okul Geliştirme Ekibi tarafından geliştirilen “Yüksek Performanslı Ortaokulların Ayırt Edici Dokuz Özelliği Tarama Ölçeği” adlı veri toplama aracı etkili okulların 11 karakteristik özelliğini ölçecek şekilde geliştirilerek belirlenmeye çalışılmıştır.

Tarama araştırmaları genellikle şu üç özelliğe sahiptir (Fraenkel ve Wallen, 2006’dan akt. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010):

1. Büyük bir topluluğun bir konuyla ilgili görüşlerinin ya da özelliklerin (inanç, bilgi, tutum, kaygı, ilgi, vb.) betimlenmesi için, topluluğu temsil edebilecek insanlardan oluşan bir parçası seçilir (Evrenden örneklemin seçilmesi).
2. Araştırma için ihtiyaç duyulan verileri toplama süreci, veri kaynakları olan kişilere yöneltilen sorulara verilen cevaplara dayalıdır.
3. Veriler, özelliği betimlenecek topluluğun her bireyinden değil, bu topluluğu temsil eden bir parçasından, yani örneklemden toplanır.

2.2. Verilerin Toplanması

Yapılan araştırmada evrenden araştırma yapılacak bir örneklem oluşturulmuştur. Veriler örneklemini oluşturan kişilerin veri toplama aracındaki sorulara verdikleri cevaplara dayanarak elde edilmiştir. Veri toplama aracındaki soruların geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda ölçek örnekleme uygulanmıştır. Ayrıca bu çalışmada yararlanılmak üzere konu ile ilgili literatür incelemesi yapılmış, ayrıca kitap, tez, makale, araştırma ve diğer kaynaklar taranmıştır.

Bu çalışmada, genel olarak uygulanan teorik araştırma ve değerlendirme yöntemi kullanılmıştır. Bununla birlikte metinlerden belge toplama, verileri sınıflandırma, kavramsal ve mantıksal çözümlenmeler yapma, karşılaştırma, anlama, yorumlama, çözümlenme ve yorumlama ile sorunlara çözüm odaklı önerilerde bulunma yöntemleri de kullanılmaya çalışılmıştır.

Çalışma, ortaokul öğrencilerinin demografik özelliklerini belirleyen 3, etkili okul (öğrenci görüşleri) ölçeği 62 soru olmak üzere toplamda 65 sorudan oluşmaktadır.

2.3. Hipotezler

“Örnekleme giren Okullardaki öğrencilerin okullarının Etkili okul (11 boyuttaki) etkililik düzeylerine, derecelerine ilişkin görüşler arasında

H1. Demografik özelliklere göre;

H1.a. İlçeye göre anlamlı bir şekilde farklılaşma var mıdır?

H1.b. Cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşma var mıdır?

H1.c. Sınıfa göre anlamlı bir şekilde farklılaşma var mıdır?

H2. Akademik başarı ile ders ortalama başarı puanı düşük, orta ve yüksek düzeylerinde etkili okul boyutlarına göre farklılık göstermektedir.

H2 a. Paylaşılan Vizyon ve Hedefler etkeni ders ortalama başarı düzeylerine göre düşük, orta ve yüksek arasında farklılık göstermektedir.

H2 b. Öğrencilerin Akademik Başarıları etkeni ders ortalama başarı düzeylerine düşük, orta, yüksek arasında farklılık göstermektedir.

H 2 c. Profesyonel Liderlik etkeni ders ortalama başarı düzeylerinde düşük, orta, yüksek arasında farklılık göstermektedir.

H 2 d. Gelişimin Gözlenmesi etkeni ders ortalama başarı düzeylerinde düşük, orta, yüksek arasında farklılık göstermektedir.

H2 e. Amaçlı Öğretim etkeni ders ortalama başarı düzeylerinde düşük, orta, yüksek arasında farklılık göstermektedir.

H 2 f. Öğrenme ve Öğretime Odaklanma etkeni ders ortalama başarı düzeylerinde düşük, orta, yüksek arasında farklılık göstermektedir.

H 2g. Öğrenen Örgüt etkeni ders ortalama başarı düzeylerinde düşük, orta, yüksek arasında farklılık göstermektedir.

H 2 h. Öğrenme Ortamı etkeni ders ortalama başarı düzeylerinde düşük, orta, yüksek arasında farklılık göstermektedir.

H2 ı. Okul-Aile-Toplum İşbirliği etkeni ders ortalama başarı düzeylerinde düşük, orta, yüksek arasında farklılık göstermektedir.

H 2i. Olumlu Destek etkeni ders ortalama başarı düzeylerinde düşük, orta, yüksek arasında farklılık göstermektedir.

H 2 j. Öğrenci Hak ve Sorumlulukları etkeni ders ortalama başarı düzeylerinde düşük, orta, yüksek arasında farklılık göstermektedir.

H3. Akademik başarı demografik özelliklere göre farklılık göstermektedir.

H3a. İlçeye göre farklılık göstermektedir.

H3 b. Cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H3.c. Sınıfa göre farklılık göstermektedir.

2.4. Araştırmanın Evreni

Araştırmada Ankara ilindeki kamu ortaokullarının etkili okulların karakteristik özelliklerine sahip olma düzeylerinin belirlenmesi planlanmaktadır. Araştırmanın amacına göre etkili okulların özelliklerinin öğrenci grubunun bakış açısına göre belirlenmesidir. Söz konusu grubu ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmada söz konusu gruba ulaşmak için “çok aşamalı örnekleme” yöntemi kullanılmıştır.

Birinci aşama: İlçelerin seçimi. Örneklemin Ankara’yı temsil edebilmesi için Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisine giren 8 ilçe alınmıştır.

İkinci aşama: Okulların seçimi. Örneklemin ikinci aşamasını örnekleme alınan 8 ilçeden okulların seçilmesi oluşturmaktadır. Örnekleme giren ilçelerin her birinden 2017-2018 öğretim yılında ders ortalama başarı puanları durumuna göre iki iyi, iki orta ve iki düşük ortaokulu olmak üzere her ilçeden toplam **altı** okul seçilmiştir ve toplamda **48** ortaokul seçilmiştir.

Üçüncü aşama: Eleman seçimi.

Öğrenciler. Örnekleme giren okulların her birinde ortaokulu 5. Sınıf, 6. Sınıf, 7. Sınıf ve 8. Sınıf şubelerinden biri yansız olarak seçilmiştir. Bunun nedeni bu düzey öğrencilerin okulların etkili okul özelliklerini değerlendirmede daha alt düzeydeki öğrencilere göre daha yetkin ve deneyim sahibi olduğunun düşünülmesidir.

2.5. Ölçekler

Bu araştırmada örnek olarak seçilen kamu ortaokullarının, etkili okulların 11 karakteristik özelliğine sahip olma düzeylerini ölçen, Ankara Üniversitesi Okul Geliştirme Ekibi tarafından 2009 yılında geliştirilen ve henüz ön uygulama çalışması yapılmayan “Yüksek Performanslı İlköğretim Okullarının Ayırt Edici Dokuz Özelliği Tarama Ölçeği” adlı veri toplama aracı, Ankara Üniversitesi Okul Geliştirme Ekibi referans gösterilerek kullanılmıştır.

Ölçeğe Balwin, Freeman, Coney, Fading ve Thomas’ın ölçeğinde yer olan, ancak kullanılacak ölçekte bulunmayan eksik boyutlar eklenerek ölçeğin etkili okulların 11 özelliğini ölçebilir hale getirilmesi sağlanmıştır.

2.6. Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 23 programı ile yapılacak ve %95 güven düzeyi ile çalışılmıştır. İlk önce anketin güvenilirliğini ölçmek için bu tür çalışmalarda çok yaygın biçimde yararlanılan Cronbach Alfa (α) iç tutarlık katsayısı kullanılmıştır. Bu test, anketteki değişik soruların aynı niteliğini ölçerken birbirlerini ne kadar tamamladıklarını tespit edilmiştir. Alfa güvenilirlik değeri -1 ile 1 arasında değişen bir katsayı olup bu değer 0’a yaklaştıkça güvenilirlik azalmakta 1’e yaklaştıkça da güvenilirlik artmaktadır.

Cronbach Alfa (α) katsayısı literatürde $0.00 \leq \alpha < 0.40$ “güvenilir olmayan”, $0.40 \leq \alpha < 0.60$ “güvenirliliği düşük”, $0.60 \leq \alpha < 0.80$ “oldukça güvenilir”, $0.80 \leq \alpha < 1.00$ “çok iyi derecede güvenilir” olarak tanımlanmaktadır.

Örnek olarak seçilen kamu ortaokullarının etkili okulların on bir karakteristik özelliğine sahip olma derecesine ilişkin öğrencilerin örnek olarak seçilen okullar hakkındaki genel algıları arasındaki fark **F testi** ile saptanmıştır. Araştırmadaki manidarlık testlerinde sına. 05 düzeyinde yapılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

3.1. Öğrenci Analizleri

3.1.1. Akademik Başarıları Dikkate Alınarak Örnekleme Giren Okullardaki Öğrencilerin Etkili Okulun On Bir Boyutun Etkililiğine İlişkin Görüşleri

“Akademik başarıları dikkate alınarak seçilen ve örnekleme giren okullardaki öğrencilerin etkili okulun 11 boyutunda ne derece etkili bulunduğunu” analiz etmek için her bir boyutun ortalaması hesaplanmış olup bu ortalamaların her bir etkinliği temsil ettiği düşünülerek varyans analizleri yapılmıştır. ($\alpha=0.05$ alınmıştır.)

Akademik başarıları dikkate alınarak öğrenciler etkili okulun 11 boyutunu ne derece etkili bulmaktadır;

H_0 : Örnekleme giren okullarda öğrenim gören öğrenciler için etkili okulun etkinliğini gösteren 11 boyuttan k.boyutun ortalaması akademik başarısı üzerindeki etkisi önemsizdir. ($\alpha_1=\alpha_2=\alpha_3=.....=\alpha_{11}=0$) (11 faktörün etkileri aynıdır).

H_1 : Örnekleme giren okullarda öğrenim gören öğrenciler için etkili okulun etkinliğini gösteren 11 boyuttan k. boyutun ortalaması akademik başarısı üzerindeki etkisi önemlidir. (En az bir $\alpha_i \neq 0$ dir) (11 faktörün etkileri aynı değildir).

Tablo 1. Akademik Başarıları Dikkate Alınarak Öğrenciler İçin Etkili Okulun On Bir Boyutu

Faktör	Bağımlı Değişkenlerin Ortalamaları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi (N-1)	F değeri	P değeri
Akademik Başarı	Paylaşılmış Vizyon ve Hedefler (A)	343,138	759	3,555	0,029*
	Öğrencilerin Akademik Başarıları Düzeylerine İlişkin Yüksek Beklentiler (B)	294,797	759	2,320	0,099*
	Profesyonel Liderlik (C)	654,171	759	3,636	0,027*
	Gelişimin Gözlenmesi (D)	502,478	759	5,780	0,003*
	Amaçlı Öğretim (E)	662,766	759	3,732	0,024*
	Öğrenme ve Öğretime Odaklanma (F)	418,477	759	8,750	0,000*
	Öğrenen Örgüt (G)	712,608	759	6,322	0,002*
	Öğrenme Ortamı (H)	487,146	759	6,025	0,003*
	Okul-Aile-Toplum İşbirliği (I)	866,518	759	3,119	0,045*
	Olumlu Destek (J)	748,429	759	6,508	0,002*
	Öğrenci Hak ve Sorumlulukları (K)	559,077	759	5,574	0,004*

Varyans analizi tablosundaki P değeri sütununa bakıldığında bütün boyutların (Bağımlı Değişkenlerin) test istatistiklerinin $P < 0.05$ olduğu görülmektedir. Yani H_0 hipotezi red edilmiştir.

Öğrenci anketlerine göre akademik başarı düzeyleri dikkate alındığında etkili okulun etkinliğini gösteren 11 boyutun hepsinin akademik başarıları üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Scheffe ve Dunnett ilişki katsayılarını kullanarak hangi faktörün akademik puanının düşük, orta ve yüksek düzeylerinde, faktörün diğer düzeylerinden farklı olup olmadığı incelendiğinde,

Akademik Başarı (Düşük): Düşük akademik puan ortalamasına sahip okullar

Akademik Başarı(Orta): Orta akademik puan ortalamasına sahip okullar

Akademik Başarı (Yüksek): Yüksek akademik puan ortalamasına sahip okullar

H_0 = Öğrenci anketlerinde, akademik başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun "Paylaşılan Vizyon ve Hedefler" etkeninin ortalaması dikkate alınarak akademik düzeylerinin karşılaştırılması önemsizdir. ($c_1=c_2=...=c_{11}=0$)

H_1 =Öğrenci anketlerinde, akademik başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun "Paylaşılan Vizyon ve Hedefler" etkeninin ortalaması dikkate alınarak akademik düzeylerinin karşılaştırılması önemlidir.(En az bir $c_i \neq 0$ dır.)

Tablo 2. Öğrenci Anketlerinde Akademik Başarı Düzeyine Göre Sınıflandırılan Okulların Paylaşılan Vizyon ve Hedefler Etkeni

Bağımlı Değişken Ortalaması	İlişki Katsayısı	AKADEMİK (I)	AKADEMİK(J)	Standart Hata	P Değeri
Paylaşılan Vizyon ve Hedefler	Scheffe	Düşük	Orta	0,060	0,664
		Orta	Düşük	0,05	0,210
	Dunnett (2-sided)	Düşük	Yüksek	0,060	0,664
			Orta	Yüksek	0,060
		Orta	Düşük	0,058	0,210
			Yüksek	Orta	0,060
	Dunnett (2-sided)	Düşük	Yüksek	0,058	0,139
		Orta	Yüksek	0,060	0,018*

Paylaşılan Vizyon ve Hedefler etkeninin akademik başarı düzeylerine düşük, orta ve yüksek arasında fark olup olmadığını anlamak için;

Scheffe akademik (Yüksek)- akademik (Orta) nın P değeri 0.034' dür.

Dunnett(2-sided) değeri $\alpha/2=0.05/2=0.025$ alınarak;

akademik (Orta)- akademik (Yüksek) $P(0.018) < 0,025$ bulunur

Paylaşılan Vizyon etkeninin akademik faktörünün düşük, orta ve yüksek düzeyleri arasında akademik (Yüksek)- akademik (Orta) arasında fark olduğu görülmüştür.

Akademik (Yüksek) okullarda okuyan öğrenciler “Paylaşılan Vizyon ve Hedefler” etkeni konusunda akademik (Orta) okullarda okuyan öğrencilerden farklı düşünmektedir.

H_0 = Öğrenci anketlerinde, akademik başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun “Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeylerine İlişkin Yüksek Beklentiler” etkeninin ortalaması dikkate alınarak akademik düzeylerinin karşılaştırılması önemsizdir. ($c_1=c_2=.....=c_{11}=0$)

H_1 = Öğrenci anketlerinde, akademik başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun “Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeylerine İlişkin Yüksek Beklentiler ” etkeninin ortalaması dikkate alınarak akademik düzeylerinin karşılaştırılması önemlidir.(En az bir $c_i \neq 0$ dir.)

Tablo 3. Öğrenci Anketlerinde Akademik Başarı Düzeyine Göre Sınıflandırılan Okulların Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeylerine İlişkin Yüksek Beklentiler Etkeni

Bağımlı Değişken Ortalaması	İlişki Katsayısı	AKADEMİK(I)	AKADEMİK(J)	Standart Hata	P Değeri
Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeylerine İlişkin Yüksek Beklentiler	Scheffe	Düşük	Orta	0,055	0,102
			Yüksek	0,054	0,472
		Orta	Düşük	0,055	0,102
			Yüksek	0,056	0,634
		Yüksek	Düşük	0,054	0,472
			Orta	0,056	0,634
	Dunnett(2-sided)	Düşük	Yüksek	0,054	0,366
		Orta	Yüksek	0,056	0,534

Öğrencilerin Akademik Başarıları etkeninin akademik başarı düzeylerine düşük, orta, yüksek arasında fark olup olmadığını anlamak için Scheffe ve Dunnett(2-sided) P değerlerine bakılır ve P değerlerinin 0.05 değerinden yüksek olduğu görülür. H_0 reddedilemez .

Yani Öğrenci Akademik Başarı Düzeylerine İlişkin Yüksek Beklentiler etkeninin akademik faktörünün düşük, orta ve yüksek arasında fark olmadığı görülmüştür.

Akademik(Yüksek), Akademik(Düşük), Akademik(Orta) başarı puanı olan okullarda eğitim gören öğrenciler “Öğrenci Akademik Başarı Düzeylerine İlişkin Yüksek Beklentiler” etkeni konusunda farklı düşünmemektedir.

H_0 = Öğrenci anketlerinde, akademik başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun “Profesyonel Liderlik” etkeninin ortalaması dikkate alınarak akademik düzeylerinin karşılaştırılması önemsizdir. ($c_1=c_2=.....=c_{11}=0$)

H_1 = Öğrenci anketlerinde, akademik başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun “Profesyonel Liderlik” etkeninin ortalaması dikkate alınarak akademik düzeylerinin karşılaştırılması önemlidir.(En az bir $c_i \neq 0$ dir.)

Tablo 4. Öğrenci Anketlerinde Akademik Başarı Düzeyine Göre Sınıflandırılan Okulların Profesyonel Liderlik Etkeni

Bağımlı Değişken Ortalaması	İlişki Katsayısı	AKADEMİK(I)	AKADEMİK(J)	Standart Hata	P Değeri
Profesyonel Liderlik	Scheffe	Düşük	Orta	0,083	0,216
			Yüksek	0,080	0,631
		Orta	Düşük	0,083	0,216
			Yüksek	0,083	0,029*
		Yüksek	Düşük	0,080	0,631
			Orta	0,083	0,029*
	Dunnett(2-sided)	Düşük	Yüksek	0,080	0,531
		Orta	Yüksek	0,083	0,015*

Profesyonel Liderlik etkeninin AKADEMİK başarı düzeylerinde düşük, orta, yüksek arasında fark olup olmadığını; hangilerinin daha anlamlı olduğunu anlamak için Scheffe AKADEMİK(Orta)-AKADEMİK(Yüksek) nın P Değeri 0,029; Dunnett(2-sided) için P Değeri 0,015 bulunmuştur.

Profesyonel Liderlik etkeninin AKADEMİK faktörünün düşük, orta, yüksek düzeyleri arasında AKADEMİK(Orta)-AKADEMİK(Yüksek) arasında fark olduğu görülmüştür.

AKADEMİK Başarı puanı orta düzeyde olan okullarla, AKADEMİK Başarı puanı yüksek düzeyde olan okullarda eğitim gören öğrenciler "Profesyonel Liderlik" etkeni konusunda farklı düşünmektedir.

H_0 = Öğrenci anketlerinde, AKADEMİK başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun "Gelişimin Gözlenmesi" etkeninin ortalaması dikkate alınarak AKADEMİK düzeylerinin karşılaştırılması önemsizdir.($c_1=c_2=.....=c_{11}=0$)

H_1 = Öğrenci anketlerinde, AKADEMİK başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun "Gelişimin Gözlenmesi" etkeninin ortalaması dikkate alınarak AKADEMİK düzeylerinin karşılaştırılması önemlidir.(En az bir $c_i \neq 0$ dır.)

Tablo 5. Öğrenci Anketlerinde AKADEMİK Başarı Düzeyine Göre Sınıflandırılan Okulların Gelişimin Gözlenmesi Etkeni

Bağımlı Değişken Ortalaması	İlişki Katsayısı	AKADEMİK(I)	AKADEMİK(J)	Standart Hata	P Değeri
Gelişimin Gözlenmesi	Scheffe	Düşük	Orta	0,072	0,010*
			Yüksek	0,070	0,99
	Orta	Düşük	Yüksek	0,072	0,010*
			Yüksek	0,073	0,015*
	Yüksek	Düşük	Orta	0,070	0,99
			Orta	0,073	0,015*
	Dunnett(2-sided)	Düşük	Yüksek	0,070	0,985
			Orta	0,073	0,007*

Gelişimin Gözlenmesi etkeninin AKADEMİK başarı düzeylerinde düşük, orta, yüksek arasında fark olup olmadığını; hangilerinin daha anlamlı olduğunu anlamak için Scheffe AKADEMİK(Düşük)-AKADEMİK(Orta) nın P Değeri 0,010;AKADEMİK(Yüksek)-AKADEMİK(Orta) nın P Değeri 0,015 , Dunnett(2-sided) AKADEMİK(Orta)-AKADEMİK(Yüksek) için P Değeri 0,007 bulunmuştur.

Gelişimin Gözlenmesi etkeninin AKADEMİK faktörünün düşük, orta, yüksek düzeyleri arasında AKADEMİK(Düşük)-AKADEMİK(Orta), AKADEMİK(Orta)-AKADEMİK(Yüksek) arasında fark olduğu görülmüştür.

AKADEMİK Başarı puanlarına göre "Gelişimin Gözlenmesi" etkeni konusunda AKADEMİK(Düşük) düzeyli okullarda eğitim gören öğrenciler, AKADEMİK(Orta) düzeyli okullarda eğitim gören öğrencilerden farklı düşünmektedir;AKADEMİK(Orta) düzeyli okullarda eğitim gören öğrenciler de AKADEMİK(Yüksek) düzeyli okullarda eğitim gören öğrencilerden farklı düşünmektedir.

H_0 = Öğrenci anketlerinde, AKADEMİK başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun "Amaçlı Öğretim" etkeninin ortalaması dikkate alınarak AKADEMİK düzeylerinin karşılaştırılması önemsizdir.($c_1=c_2=.....=c_{11}=0$)

H_1 = Öğrenci anketlerinde, AKADEMİK başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun "Amaçlı Öğretim" etkeninin ortalaması dikkate alınarak AKADEMİK düzeylerinin karşılaştırılması önemlidir.(En az bir $c_i \neq 0$ dır.)

Tablo 6. Öğrenci Anketlerinde AKADEMİK Başarı Düzeyine Göre Sınıflandırılan Okulların Amaçlı Öğretim Etkeni

Bağımlı Değişken Ortalaması	İlişki Katsayısı	AKADEMİK(I)	AKADEMİK(J)	Standart HATA	P Değeri
Amaçlı Öğretim	Scheffe	Düşük	Orta	0,083	0,025*
			Yüksek	0,080	0,496
		Orta	Düşük	0,083	0,025*
			Yüksek	0,084	0,288
		Yüksek	Düşük	0,080	0,496
		Orta	0,084	0,288	
	Dunnett(2-sided)	Düşük	Yüksek	0,080	0,390
			Yüksek	0,084	0,200

Amaçlı Öğretim etkeninin AKADEMİK başarı düzeylerinde düşük, orta, yüksek arasında fark olup olmadığını hangilerinin daha anlamlı olduğunu anlamak için Scheffe AKADEMİK(Düşük)-AKADEMİK(Orta) nın P Değeri 0,025 dir.

Amaçlı Öğretim etkeninin AKADEMİK faktörünün düşük, orta, yüksek düzeyleri arasında AKADEMİK(Düşük)-AKADEMİK(Orta) arasında fark olduğu görülmüştür.

AKADEMİK Başarı puanlarına göre “Amaçlı Öğretim” etkeni konusunda AKADEMİK(Düşük) düzeyli okullarda eğitim gören öğrenciler, AKADEMİK(Orta) düzeyli okullarda eğitim gören öğrencilerden farklı düşünmektedir.

H_0 = Öğrenci anketlerinde, AKADEMİK başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun “Öğrenme ve Öğretime Odaklanma” etkeninin ortalaması dikkate alınarak AKADEMİK düzeylerinin karşılaştırılması önemsizdir.($c_1=c_2=.....=c_{11}=0$)

H_1 = Öğrenci anketlerinde, AKADEMİK başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun “Öğrenme ve Öğretime Odaklanma” etkeninin ortalaması dikkate alınarak AKADEMİK düzeylerinin karşılaştırılması önemlidir.(En az bir $c_i \neq 0$ dir.)

Tablo 7. Öğrenci Anketlerinde AKADEMİK Başarı Düzeyine Göre Sınıflandırılan Okulların Öğrenme ve Öğretime Odaklanma Etkeni

Bağı Değişken Ortalaması	İlişki Katsayısı	AKADEMİK(I)	AKADEMİK(J)	Standart Hata	P Değeri
Öğrenme ve Öğretime Odaklanma	Scheffe	Düşük	Orta	0,066	0,001*
			Yüksek	0,063	0,903
		Orta	Düşük	0,066	0,001*
			Yüksek	0,066	0,003*
		Yüksek	Düşük	0,063	0,903
		Orta	0,066	0,003*	
	Dunnett(2-sided)	Düşük	Yüksek	0,063	0,864
			Yüksek	0,066	0,001*

Öğrenme ve Öğretime Odaklanma etkeninin AKADEMİK başarı düzeylerinde düşük, orta, yüksek arasında fark olup olmadığını; hangilerinin daha anlamlı olduğunu anlamak için Scheffe AKADEMİK(Düşük)-AKADEMİK(Orta) nın P Değeri 0,001;AKADEMİK(Orta)-AKADEMİK(Yüksek) nın p değeri 0,003, Dunnett(2-sided) AKADEMİK(Orta)-AKADEMİK(Yüksek) için p değeri 0,001 bulunmuştur.

Öğrenme ve Öğretime Odaklanma etkeninin AKADEMİK faktörünün düşük, orta, yüksek düzeyleri arasında AKADEMİK(Düşük)-AKADEMİK(Orta), AKADEMİK(Orta)-AKADEMİK(Yüksek) arasında fark olduğu görülmüştür.

AKADEMİK Başarı puanlarına göre “Öğrenme ve Öğretime Odaklanma” etkeni konusunda AKADEMİK başarı düzeyi düşük okullarda okuyan öğrenciler AKADEMİK başarı düzeyi orta seviyede olan öğrencilerden farklı düşünmektedir.

AKADEMİK başarı düzeyi orta seviyede olan öğrenciler AKADEMİK başarı seviyesi yüksek düzeyde olan öğrencilerden farklı düşünülmektedir.

H_0 = Öğrenci anketlerinde, AKADEMİK başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun "Öğrenen Örgüt" etkeninin ortalaması dikkate alınarak AKADEMİK düzeylerinin karşılaştırılması önemsizdir ($c_1=c_2=.....=c_{11}=0$).

H_1 = Öğrenci anketlerinde, AKADEMİK başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun "Öğrenen Örgüt" etkeninin ortalaması dikkate alınarak AKADEMİK düzeylerinin karşılaştırılması önemlidir (En az bir $c_i \neq 0$ dir).

Tablo 8. Öğrenci Anketlerinde AKADEMİK Başarı Düzeyine Göre Sınıflandırılan Okulların Öğrenen Örgüt Etkeni

Bağlı Değişken Ortalaması	İlişki Katsayısı	AKADEMİK(I)	AKADEMİK(J)	Standart Hata	P Değeri
Öğrenen Örgüt	Scheffe	Düşük	Orta	0,086	0,009*
			Yüksek	0,083	0,994
	Orta	Düşük	Yüksek	0,086	0,009*
			Yüksek	0,086	0,007*
	Yüksek	Düşük	Orta	0,083	0,994
			Orta	0,086	0,007*
	Dunnett(2-sided)	Düşük	Yüksek	0,083	0,991
			Orta	0,086	0,003*

Öğrenen Örgüt etkeninin AKADEMİK başarı düzeylerinde düşük, orta, yüksek arasında fark olup olmadığını; hangilerinin daha anlamlı olduğunu anlamak için Scheffe AKADEMİK(Düşük)-AKADEMİK(Orta) nın P Değeri 0,009; AKADEMİK(Orta)-AKADEMİK(Yüksek) nın P Değeri 0,007 , Dunnett(2-sided) AKADEMİK(Orta)-AKADEMİK(Yüksek) için P Değeri 0,003 bulunmuştur.

Öğrenen Örgüt etkeninin AKADEMİK faktörünün düşük, orta, yüksek düzeyleri arasında AKADEMİK(Düşük)-AKADEMİK(Orta), AKADEMİK(Orta)-AKADEMİK(Yüksek) arasında fark olduğu görülmüştür.

Öğrenen Örgüt etkeni hakkında AKADEMİK başarı puanı orta düzeyde olan okullarda okuyan öğrenciler AKADEMİK başarı puanı düşük ve yüksek düzeyde olan okullarda okuyan öğrencilerden farklı düşünülmektedir.

H_0 = Öğrenci anketlerinde, AKADEMİK başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun "Öğrenme Ortamı" etkeninin ortalaması dikkate alınarak AKADEMİK düzeylerinin karşılaştırılması önemsizdir.($c_1=c_2=.....=c_{11}=0$)

H_1 = Öğrenci anketlerinde, AKADEMİK başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun "Öğrenme Ortamı" etkeninin ortalaması dikkate alınarak AKADEMİK düzeylerinin karşılaştırılması önemlidir.(En az bir $c_i \neq 0$ dir.)

Tablo 9. Öğrenci Anketlerinde AKADEMİK Başarı Düzeyine Göre Sınıflandırılan Okulların Öğrenme Ortamı Etkeni

Bağlı Değişken Ortalaması	İlişki Katsayısı	AKADEMİK(I)	AKADEMİK(J)	Standart Hata	P Değeri
Öğrenme Ortamı	Scheffe	Düşük	Orta	0,071	0,132
			Yüksek	0,069	0,319
	Orta	Düşük	Yüksek	0,071	0,132
			Yüksek	0,071	0,003*
	Yüksek	Düşük	Orta	0,069	0,319
			Orta	0,071	0,003*
	Dunnett(2-sided)	Düşük	Yüksek	0,069	0,226
			Orta	0,071	0,001*

Öğrenme Ortamı etkeninin AKADEMİK başarı düzeylerinde düşük, orta, yüksek arasında fark olup olmadığını; hangilerinin daha anlamlı olduğunu anlamak için Scheffe AKADEMİK(Yüksek)-AKADEMİK(Orta) nın P Değeri 0,003 bulunmuştur.

Öğrenen Örgüt etkeninin AKADEMİK faktörünün düşük, orta, yüksek düzeyleri arasında AKADEMİK(Orta)-AKADEMİK(Yüksek) arasında fark olduğu görülmüştür.

H_0 = Öğrenci anketlerinde, AKADEMİK başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun "Okul, Aile, Toplum İşbirliği" etkeninin ortalaması dikkate alınarak AKADEMİK düzeylerinin karşılaştırılması önemsizdir. ($c_1=c_2=.....=c_{11}=0$)

H_1 = Öğrenci anketlerinde, AKADEMİK başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun "Okul, Aile, Toplum İşbirliği" etkeninin ortalaması dikkate alınarak AKADEMİK düzeylerinin karşılaştırılması önemlidir. (En az bir $c_i \neq 0$ dir.)

Tablo 10. Öğrenci Anketlerinde AKADEMİK Başarı Düzeyine Göre Sınıflandırılan Okulların Okul, Aile, Toplum İşbirliği Etkeni

Bağlı Değişken Ortalaması	İlişki Katsayısı	AKADEMİK(I)	AKADEMİK(J)	Standart Hata	P Değeri
Okul Aile Toplum İşbirliği	Scheffe	Düşük	Orta	0,095	0,301
			Yüksek	0,092	0,621
	Orta	Düşük	Yüksek	0,095	0,301
			Yüksek	0,096	0,046*
	Yüksek	Düşük	Orta	0,092	0,621
			Orta	0,096	0,046*
	Dunnett(2-sided)	Düşük	Yüksek	0,092	0,520
			Orta	0,096	0,025*

Okul-Aile-Toplum İşbirliği etkeninin AKADEMİK başarı düzeylerinde düşük, orta, yüksek arasında fark olup olmadığını; hangilerinin daha anlamlı olduğunu anlamak için Scheffe AKADEMİK(Orta)-AKADEMİK(Yüksek) nın P Değeri 0,046 bulunmuştur.

Okul Aile Toplum İşbirliği etkeninin AKADEMİK faktörünün düşük, orta, yüksek düzeyleri arasında AKADEMİK(Orta)-AKADEMİK(Yüksek) arasında fark olduğu görülmüştür.

H_0 = Öğrenci anketlerinde, AKADEMİK başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun "Olumlu Destek" etkeninin ortalaması dikkate alınarak AKADEMİK düzeylerinin karşılaştırılması önemsizdir. ($c_1=c_2=.....=c_{11}=0$)

H_1 = Öğrenci anketlerinde, AKADEMİK başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun "Olumlu Destek" etkeninin ortalaması dikkate alınarak AKADEMİK düzeylerinin karşılaştırılması önemlidir. (En az bir $c_i \neq 0$ dir.)

Tablo 11. Öğrenci Anketlerinde AKADEMİK Başarı Düzeyine Göre Sınıflandırılan Okulların Olumlu Destek Etkeni

Bağımlı Değişken Ortalaması	İlişki Katsayısı	AKADEMİK(I)	AKADEMİK(J)	Standart Hata	P Değeri
Olumlu Destek	Scheffe	Düşük	Orta	0,088	0,010*
			Yüksek	0,085	0,965
	Orta	Düşük	Yüksek	0,088	0,010*
			Yüksek	0,089	0,005*
	Yüksek	Düşük	Orta	0,085	0,965
			Orta	0,089	0,005*
	Dunnett(2-sided)	Düşük	Yüksek	0,085	0,950
			Orta	0,089	0,002*

Olumlu Destek etkeninin AKADEMİK başarı düzeylerinde düşük, orta, yüksek arasında fark olup olmadığını; hangilerinin daha anlamlı olduğunu anlamak için Scheffe AKADEMİK(Düşük)-AKADEMİK(Orta) nın P Değeri 0,010; AKADEMİK(Yüksek)-AKADEMİK(Orta)nın P Değeri 0,005 ve Dunnett(2-sided) nın P Değeri 0,002 bulunmuştur.

Olumlu Destek etkeninin AKADEMİK faktörünün düşük, orta, yüksek düzeyleri arasında AKADEMİK(Düşük)-AKADEMİK(Orta), AKADEMİK(Yüksek)-AKADEMİK(Orta) arasında fark olduğu görülmüştür.

H_0 = Öğrenci anketlerinde, AKADEMİK başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun "Öğrenci Hak ve Sorumlulukları" etkeninin ortalaması dikkate alınarak AKADEMİK düzeylerinin karşılaştırılması önemsizdir. ($c_1=c_2=.....=c_{11}=0$)

H_1 = Öğrenci anketlerinde, AKADEMİK başarı düzeylerine göre sınıflandırılan okulların, okulun "Öğrenci Hak ve Sorumlulukları" etkeninin ortalaması dikkate alınarak AKADEMİK düzeylerinin karşılaştırılması önemlidir (En az bir $c_i \neq 0$ dır).

Tablo 12. Öğrenci Anketlerinde AKADEMİK Başarı Düzeyine Göre Sınıflandırılan Okulların Öğrenci Hak ve Sorumluluk Etkeni

Bağımlı Değişken Ortalaması	İlişki Katsayısı	AKADEMİK(I)	AKADEMİK(J)	Standart Hata	P Değeri
Öğrenci Hak ve Sorumlulukları	Scheffe	Düşük	Orta	0,076	0,223
			Yüksek	0,074	0,248
	Orta	Düşük	Yüksek	0,076	0,223
			Yüksek	0,077	0,004*
	Yüksek	Düşük	Orta	0,074	0,248
			Orta	0,077	0,004*
	Dunnett(2-sided)	Düşük	Yüksek	0,074	0,168
			Orta	0,077	0,002*

Öğrenci Hak ve Sorumlulukları etkeninin AKADEMİK başarı düzeylerinde düşük, orta, yüksek arasında fark olup olmadığını; hangilerinin daha anlamlı olduğunu anlamak için Scheffe AKADEMİK(Orta)-AKADEMİK(Yüksek) nın P Değeri 0,004;Dunnett(2-sided) nın P Değeri 0.002 olarak bulunmuştur. Öğrenci Hak ve Sorumlulukları etkeninin AKADEMİK faktörünün düşük, orta, yüksek düzeyleri arasında AKADEMİK(Orta)-AKADEMİK(Yüksek), arasında fark olduğu görülmüştür.

4. SONUÇ

Öğrenci Anketlerine göre İlçeler dikkate alındığında etkili okulun etkinliğini gösteren 11 boyuttan sadece "Öğrenen Örgüt" Boyutunun İlçelere göre etkisinin önemsiz olduğu, diğer 10 boyutun İlçelere göre etkisinin önemli olduğu görülmüştür. Altındağ ilçesindeki örnekle seçilen okullarda okuyan Öğrencilerin Paylaşılan Vizyon ve Hedeflerinin Çankaya, Etimesgut, Mamak ve Yenimahalle ilçelerinden farklı olduğu görülmüştür. Çankaya İlçesindeki örnekleme giren okullarda okuyan öğrencilerin "Profesyonel Liderlik" etkeninin Altındağ, Keçiören ve Sincan ilçesinden farklı olduğu görülmüştür. Bütün ilçelerin birbirleri arasında yapılan ikili karşılaştırmalarında ilçelerin "Gelişimin Gözlenmesi" etkeni bazında fark olmadığı görülmüştür. Bütün ilçelerin birbirleri arasında yapılan ikili karşılaştırmalarında ilçelerin "Amaçlı Öğretim" etkeni bazında fark olmadığı görülmüştür. Bütün ilçelerin birbirleri arasında yapılan ikili karşılaştırmalarında ilçelerin "Öğrenme ve Öğretime Odaklanma" etkeni bazında fark olmadığı görülmüştür. Bütün ilçelerin birbirleri arasında yapılan ikili karşılaştırmalarında ilçelerin "Okul, Aile, Toplum İşbirliği" etkeni bazında fark olmadığı görülmüştür. Bütün ilçelerin birbirleri arasında yapılan ikili karşılaştırmalarında ilçelerin "Olumlu Destek" etkeni bazında fark olmadığı görülmüştür. Çankaya İlçesindeki örnekleme giren okullarda okuyan öğrencilerin "Öğrencilerin Hak ve Sorumlulukları" etkeninin Keçiören ilçesinden farklı olduğu görülmüştür.

KAYNAKÇA

Ada, S. & Baysal N. (2010). *Türk eğitim sistemi ve etkili okul yönetimi*. Ankara: Pegem.

Akyüz, Ü. (2009). Etkili okul çalışmaları. *MEB Bilim ve Akıl Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 118, 32- 41.

Aldemir, M.C.(1985). *Örgütler ve yönetimi, makro bir yaklaşım*. İzmir: Bilgehan.

Aydın, M. (1994). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Hatipoğlu.

Balcı, A. (200). *Etkili okul ve okul geliştirme*. Ankara: Pegem.

Balcı, A. (2007). *Etkili okul, okul geliştirme, kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem.

- Balcı,A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma*. Ankara: Pegem.
- Bastepe, İ. (2002). *Normal ve taşımali eğitim yapan resmi ilköğretim okul yöneticisi, öğretmen ve sekizinci sınıf öğrencilerinin okul (örgütsel) etkililik algıları*. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Başaran, İ. E. (2006). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Ekinoks.
- Başaran, İ.E.(1998). *Yönetimde insan ilişkileri: yönetsel davranış*. Ankara: Gül.
- Baştepe, İ. (2009). Etkili okulun eğitim- öğretim süreci ve ortamı boyutlarının nitelikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 76- 83.
- Bursalıoğlu, Z. (2000). *Eğitim yönetiminde teori ve uygulama*. Ankara: Pegem.
- Bursalıoğlu, Z. (2002). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara:Pegem.
- Büyüköztürk,Ş., Çakmak E. , Akgün Ö., Karadeniz Ş. & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A.
- Girmen, P. (2001). *Ortaöğretim kurumlarının etkili okul özelliklerini karşılama düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Gümüşeli, A.İ. (1996). Okul müdürlerinin öğretim liderliğini sınırlayan etkenler. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 2, 1- 12.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Karlı, M. (2004). *Yönetsel etkililik*. Ankara: Pegem A.
- Levine, D.U. ve Lezotte, L.W. (1990). *Usually effective schools: a review and analysis of research and Practice*. Eric No:ED.
- Sammons, P.,Hillman,J., & Mortimore,P. (1995). *Key characteristics of effective schools a review of school effectiveness research A Report by the Institute of Education for the Office for Standards in Education*.
- Şişman, M. (1996). *Etkili okul yönetimi, ilkokullarda bir araştırma*. Araştırma Raporu, Osmangazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Eskişehir.
- Şişman, M. (2002). *Eğitimde Mükemmellik Arayışı: Etkili Okullar*. Ankara: Pegem
- Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan S. (2014). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay.
- Yenipınar, Ş. (1998). *İlköğretim okulu yöneticilerinin etkililik düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Yıldız, S. (2001). *Hava harp okulunun etkili okul özelliklerine göre değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.